

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs VI. & VII. Vtrum in Angelis sit cognitio matutina & vespertina. art.
6. & 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

maximam ad intelligendum, plenitudinemque luminis, quam habent, in altero extremo intuentur, quae ei conueniunt, aut non conueniunt: quod tamen nos, propter debilitatem nostrae mentis, efficere non valemus.

Quando per accidens Angeli componuntur & discedunt.

Obserua, quando complexio, quae sese offert intelligenda, est res necessaria, & vtrumque extremum, praedicatum videlicet & subiectum, iuxta D. Thomae sententiam, representantur in intellectu Angelico per eandem speciem, opinionem hanc D. Thomae nullam continere difficultatem: apprehenso quippe homine, in natura illius potest Angelus simplici introitu conspiceri, ipsum esse animal, habere facultatem ad ridendum, &c. idque illo intuitu iudicare. At verò quando extrema representantur per diuersas species (qua ratione lapis & homo ex sententia D. Thomae representantur intellectui inferioris Angeli) cum, vt cognoscatur hoc pronuntiatum, hominem esse lapidem, non satis sit cognoscere hominem, sed simul oporteat agnoscere lapidem, neque vtrumque (quicquid nonnulli dicant) possit apprehendi per eandem simplicem notitiam: eò quòd illorum sint diuersae species, notitiaeque speciebus respondere debeant: sanè nulla ratione videtur concedendum, Angelum tunc sine vlla compositione ac diuisione iudicare hominem non esse lapidem: quandoquidem iudicium in assertione, aut negatione intellectus est positum: id quod fit per copulam extremae complexionis connectentem, aut diuidentem: hanc autem sine extremis, neque noster, neque Angelicus intellectus, vt Aristoteles i. de interpretatione capite 3. est autor, valet intelligere. Quare sicut articulo praecedente tamquam regulam statuimus, toties Angelum per accidens discurrere, quoties intellectus Angelicus id, quod conicit, & intelligit ex alio non potest intelligere per eandem notitiam, per quam id, ex quo illud conicit, intelligit: ita hoc loco haec alia similis est statuenda. Quoties intellectus Angelicus non potest per eandem notitiam apprehendere extremae complexionis non potest componere, aut diuidere, dum talem complexionem agnoscit, & de ea iudicat: solius namque Dei est proprium vnam simplicissimam notitiam formare, quae nullam in se compositionem admittat: idque tum propter omnimodam ipsius simplicitatem, tum etiam quòd vnica simplicissima ratione intelligendi, nimirum diuinitate, instar speciei intelligibilis concurrente, ea omnia percipiat.

Dei proprium est nullam partem discurrere.

Quod ad complexiones contingentes atinet, vt quòd Socrates sit albus, aut ambulet, veritatem eorum cognoscit Angelus per notitiam intuitiuam extremorum, qua illa coniuncta esse à parte rei, aut non esse coniuncta conspicit: non secus ac nos id inspiciamus: cum autem ex sententia D. Thomae extremae complexionis contingentis representari possint per eandem speciem, notitia, quam de vtroque extremo Angelus format, potest esse vna & simplex, quemadmodum est species, qua representantur, ac proinde poterit Angelus sine vlla compositione, aut diuisione intueri has complexiones, & de eis iudicare. Obserua tamen, quando extremae complexionis contingentis eius essent naturae, vt Angelus de vtroque formare non posset eandem numero simplicem notitiam: vt si de Angelo alio, aut homine, quem intuitiue videt, vellet iudicare illum interiùs hoc vel illud cogitare quòd concipere nequit, nisi notitia abstractiua, aut si de Petro nunc existente iudicare vellet aliquod futurum contingens, quod modo apprehendere non potest, nisi notitia abstractiua, Angelum tunc iuxta regulam traditam cõponere.

Molina in D. Thom.

Art. v. vj. & vij. 601
A nere, aut diuidere. Hanc sententiam non reputat improbabilem Caiet. art. sequenti, tametsi contrariam menti D. Thomae iudicet consonantior.

ARTICVLVS V.

Virum in intellectu Angeli possit esse falsitas.

DICENDVM est, tam circa necessaria quam circa ea contingentia, quae actu existunt, quaeque Angeli intuitiue possunt cognoscere, non posse esse falsitatem in intellectu Angelico. Circa supernaturalia verò, cogitationes cordium, & futura contingentia, in Angelis quidem beatis non potest esse falsitas: eò quòd eorum statui repugnet, semperque Angeli beati iudicium suspendant, vbi periculum falsitatis pendet: daemones verò circa haec decipi possunt, saepeque seipso decipiunt: eò quòd nullam circa ea habeant euentiam, de eisque non vereantur iudicare.

Daemones circa cogitationes cordium, & futura contingentia errare frequenter.

Cum verò artic. praecedente ostensum sit, Angelos circa haec componere, & diuidere, non erit difficile intelligere, quam ratione in iudicio, quod de rebus huiusmodi fertur, possit sententiarum falsitas esse in daemorum intellectu. Quia verò iudicium, quo Angeli de complexionibus sine compositione aut diuisione iudicant, licet compositio & diuisio non sit, vera tamen compositioni ac diuisioni aequipollent: in illo esse potest veritas aut falsitas formaliter, esto compositio & diuisio sit in eo virtute solùm ac eminenti. Quae dictis adiungi potuissent, ex quaestione 16. petantur.

In simplici Angelorum iudicio cur veritas aut falsitas deatur.

ARTICVLVS VI. & VII.

Virum in Angelis sit cognitio matutina & vespertina.

DISTINCTIO cognitionis matutinae, & vespertinae in Angelo introducta est ab August. c. 4. super Genesim ad litteram à c. 22. & 11. de Ciuit. Dei c. 7. 29. 30. Arbitratur namque Deum creasse omnia in eodem puncto temporis nostri, iuxta illud Eccles. c. 18. Qui viuunt in aeternum, creauit omnia simul. Sex autem dies, in quibus res in principio Genesis à Deo creatae narrantur, exponit de Angelica intellectu, comparata cum sex rerum generibus, quae sex illis diebus dicuntur creatae. Ita scilicet, vt cognitio rerum, quae primo die creatae narratur, dicatur prima dies, cognitio verò rerum, quae secundo die dicuntur creatae, dicatur secunda dies, & ita consequenter. In vnoquoque autem horum dierum distinguit mane & vespere: & mane appellat cognitionem vniuscuiusque; illorum sex generum, quae Angelus illud cognouit in Verbo, prius natura quam produceretur: vespere verò cognitionem qua illud idem cognouit in proprio genere postquam productum est: sicut enim mane antecedit vespere, sic etiam cognitio rerum in Verbo antecedit cognitionem earundem rerum in proprio genere. D. Th. hoc loco, & inferius q. 62. artic. 1. ad tertium, Gabriel super canonem lect. 3. 1. & in 2. dist. 3. q. 2. dubio vltimo, & multi alij, nomine, cognitionis in Verbo, intelligunt visionem beatificam; & haec sanè videtur esse sententia Augustini, quamuis haec de re variè locutus sit, difficileque eius doctrina defendi valeat. Scotus in 2. dist. 3. q. 9. intelligit cognitionem illam naturalem per speciem, de qua quaest. 56. artic. 3. locuti sumus, quam dicit fuisse communem

Matutina Angelorum & vespertina cognitio quid apud Augustinum.

Ecc omni

omnibus Angelis, tam bonis, quam malis. Durandus verò in secunda distinct. 4. quæstion. 1. ad primum, & Marfilus in 2. quæst. 4. in responsione ad confirmationem octavi argumenti, intelligunt quamdam aliam cognitionem, non beatificam tamen. Hæc dicta sint, ut Doctores intelligantur, quando de cognitione matutina, & vespertina loquuntur.

Duo verò admonerim. Alterum est, expositionem illam Augustini, quod nomine sex dierum intelligatur cognitio Angelica, communiter non teneri. Adde, cognitionem Angelorum in Verbo per visionem beatificam, nec antecedere potuisse res creatas primo die, neque esse potuisse simul cum illis, sed post: eò quod Angeli, ut infra dicitur: non fuerint conditi ante res corporeas, sed simul cum illis, viâque illorum antecesserit præmium & visionem beatificam eorum, qui non ceciderunt. Alterum verò, difficile esse creditur, per aliam cognitionem Dei, à visione beatifica, cognosci posse res in Verbo & essentia diuina tamquam in obiecto cognito.

QVÆSTIO LIX.

De voluntate Angelorum.

ARTICVLVS I. II. & III.

Virum in Angelis sit voluntas, ab intellectu distincta, eaque liberi arbitrij rationem sortiatur.

Angeli voluntatem ac liberum arbitrium habent.

ABSOLVTIS iis quæ ad intellectum Angelorum spectant, hac & sequenti quæst. disserit de iis quæ pertinent ad voluntatem. Esse in Angelis voluntatem, eamque rationem habere liberi arbitrij, ex eo est manifestum: quod de fide sit quosdam ex Angelis peccasse, & quosdam vitam æternam promeruisse: quod sine voluntate & libero arbitrio accidere non potuit. Ratione etiam naturali idem probatur, quoniam, ut q. 19. art. 1. ostensum est, vim ad intelligendum consequitur voluntas: cum ergo ostensum sit in Angelis esse intellectum: consequens est, ut in eis concedi debeat esse voluntatem. Et cum voluntas non necessitetur, quoad exercitium quidem, nisi ab infinito bono clarè viso, quoad speciem verò actus, non nisi à maximo aliquo bono, ut 1. 2. quæst. 10. ostendimus, efficitur, ut voluntas Angelorum sit libera, præsertim cum ad eundem finem plura media in singulari æquè accommodata eis represententur, integrumque eis sit eligere, quod maluerint. Confirmari hæc possunt, quoniam voluntas & liberum arbitrium sunt in homine, pertinentque ad maximam illius dignitatem & perfectionem: quippe cum ratione voluntatis, liberiq; arbitrij Dominus sit suarum actionum, atque ad imaginem & similitudinem Dei: sed quoad perfectionem hominum quoad partem intellectiuam spectat. Angelis non est denegandum: ergo in Angelis est voluntas, liberumque arbitrium. Cætera, quæ hoc loco dici poterant, dicta sunt à nobis secundo de Anima c. 3. & 4. & 1. 2. variis in locis.

ARTICVLVS IV.

Virum in Angelis sit irascibilis, & concupiscibilis.

BSERVA, necesse non esse, ut quæ obiecta comparatione inferiorum potentiarum diuiduntur, diuidantur etiam comparatio-

ne potentia superioris: obiecta namque, quæ quinque sensibus exterioribus percipiuntur, quæque eorum comparatione sunt distincta obiecta, vnicò sensu communi percipiuntur, suntque comparatione illius vnus obiectum: quare cum voluntas tam in Angelis, quam in nobis superior potentia sit, quam appetitus sensitivus, non secus ac intellectus superior potentia est, quam sensus: efficitur sanè, ut necesse non sit ea obiecta, quæ comparatione appetitus sensitivi distincta sunt, distincta quoque sint comparatione voluntatis. Quò fit, ut non ita sicut appetitus sensitivus diuiditur in duas potentias, non solum specie, sed etiam organo distinctas, nempe in irascibilem, & concupiscibilem: sic quoque necesse sit appetitum intellectiuum, qualis est voluntas, in totidem potentias diuidi. Ratio autem, quare ad delectabile apprehensum per sensum, & ad eius contrarium, nempe ad id quod tristitiam parit, necessaria sit vna potentia sensitiva, qua appetantur, nempe concupiscibilis, quæ in corde residet, & ad hæc ipsa, quatenus apprehenduntur ut ardua, verbi gratia, ut coniuncta cum aliquo impediète, necessaria sit alia, nempe irascibilis, quæ in hepate iuxta fel residet: ad bonum autem apprehensum vtroque modo per intellectum sufficit vnus appetitus intellectivus, nempe vna voluntas, hæc est. Quoniam actus, qui feruntur in delectabile absolute sumptum, & in idem bonum apprehensum in ratione ardui, quando per organum corporeum exercentur, requirunt diuersam complexionem ex parte organi, atque adeo diuersas potentias organicas, quæ ex variis complexionibus oriuntur, eòque actus exercentur. Vnde experientia compertum est biliosos melius exercere actus irascibilis, quam qui tales non sunt: sanguineos verò melius exercere actus concupiscibilis. Ad actus verò circa bonum, siue absolute, siue in ratione ardui, apprehensum per intellectum, quando per potentiam superiorem, merèque spirituales exercentur, necessaria non est talis diuersa complexio, ac proinde nec diuisio potentiarum. Atque hæc est ratio cur natura appetitum sensitivum in duas potentias specie & organo distinctas diuiserit: appetitum verò intellectiuum non item. Multi voluerunt, irascibilem in corde residere. Negari tamen non potest has potentias varias organi complexionis sibi vindicare, vnâque cholericâ, alteram sanguinea multum iuuari.

QVÆSTIO LX.

De amore, & dilectione Angelorum.

ARTICVLVS I. & II.

Virum in Angelo sit amor, seu dilectio, tum naturalis, tum electiua.

DILECTIO sumitur hoc loco pro actu elicitò voluntatis. Queritur verò, virum in Angelo sit dilectio naturalis: ut distinguitur tum contra supernaturalem, tum etiam contra liberam, siue quo ad exercitium tantum, siue quo ad exercitium, & speciem actus. Quoniam verò 1. 2. præsertim quæst. 10. exposuimus, quo pacto actus voluntatis humanæ circa finem naturalis sit quoad speciem actus. Dictum præterea est, actum voluntatis circa ea, quæ sunt ad finem (qui electio dicitur) esse liberum quoad exercitium, & speciem actus: idemque dicendum est de actibus voluntatis Angelicæ, super sedendum duxi ab explanatione horum quorū articulorum. Ad vtrumque affirmantur est